

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Forum Competens Quæstionibus ex Universo Jure
selectis, atque ad praxin utilissimis illustratum, Seu
Tractatus Canonico-Civilis**

Friderich, Melchior

Ingolstadium, 1709

§. II. An lex & præceptum ferri possit subditis in alieno territorio
existentibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61662](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61662)

latus absens à suo territorio ferre in subditos censuram possit. Dicendum enim est, ferre posse, si opus non est causæ cognitione aut citatione; secus, si hac opus sit, uti plerumque est. Videri possunt Navarr. in *Man. c. 27. n. 27. n. 6.* & in *C. cum contingat 2. caus. nullit. n. 5. de Rescript. Suar. de Censur. disp. 5. sect. 4. & disp. 7. sect. 3.* Sayrus *L. 1. thesaur. c. 14. n. 4. & 6.* Oliva *de Foro Eccl. p. 3. q. 2. à n. 24.* Delbene *de Immun. Eccl. c. 12. dub. 6.* Mihi non vacat rem pluribus examinare. Uti nec illud, an valeat absolutio à censuris facta ab Episcopo extra Dioecesin existente. Breviter dicendum est cum communi DD. quos allegat Oliva *l. c. n. 47.* valere, si fiat absque cognitione judiciali; secus, si ista adhibeatur.

41. Cum in recensitis modò casibus extra suum territorium jus dicere possit Judex, quæstio est, an si id facit, facere debeat juxta statuta & consuetudinem ac stylum alieni territorij, in quo nunc jurisdictionem exercet, an proprij. Respondet Glossa *in cit. Clem. un. de Foro comp. V. omnimodam*, eamque secutus Anchar. *n. 13. Card. §. iisdem n. 3.* & Bald. *in L. ult. ff. de jurisd. de- bere judicare juxta statuta & stylum sui territorij: tametsi enim Judex in ijs, quæ ordinem judicij requirunt, servare debeat leges illius fori, in quo cognoscit, ut asserit communis sententia cum Anchar. l. c. Panor. in C. quod Clericis de Foro comp. n. 10. Bart. in L. cunctos populos C. de SS. Trin. n. 48.* quia tamen jus dicens in alieno territorio fingitur esse in proprio, eo ipso, quod est proprius horum litigantium Judex & non alienus, idcirco sicut stare deberet statutis sui territorij, si in isto jus diceret, ita pariter, si dicit in alieno.

§. II.

An Lex & Præceptum ferri possit subditis in alieno territorio existentibus.

S U M M A R I U M.

42. *Multiplex quæstio proponitur.*

E 2

43. *Sta-*

43. *Statutum territorij non obligat subditum alibi existentem.*
 44. *Neque Sententia Generalis.*
 45. *Neque Præceptum.*
 46. *Eadem est ratio de loco intra proprium territorium exempto.*
 47. *Eadem de Legibus extra territorium non vigentibus.*
 48. *Eadem de rebus extra territorium jus dicentis existentibus.*
 49. *Disponens tamen in hoc territorio ligatur ejus statutis circa res etiam alibi sitas.*
 50. *Subditi Superioris, jurisdictionem independentem à territorio habentis, ubique ejus præceptis & statutis ligantur.*
 51. *Quin & alij, si alibi sui Superioris nomine versentur.*
 52. *Aut si delictum, quod alibi committunt, afficiat proprium ipsorum territorium.*
 53. *Possunt subditi abire extra territorium, ut ejus se statutis subtrahant.*

42. Dixi modò, Judicem in alieno territorio existentem non habere ibi forum competens etiam respectu suorum subditorum, sive isti pariter in alieno territorio existant, sive in proprio: seu, quod idem est, non posse per se loquendo Judicem in alieno territorio jurisdictionem contentiosam (de qua modò solà hîc loquimur) exercere in suos subditos. E contrario nunc inquirendum est, utrùm existens in suo territorio exercere illam possit in suos subditos alibi existentes. Quæstio autem multiplex est. Prima de Legibus & Statutis, utrùm videlicet subditi extra locum sui domicilij existentes, ejus legibus & statutis obligentur. Secunda de Præceptis: præceptum enim, si propriè & specificè sumatur, à lege & statuto distingui notum est: quia regulariter non fertur communitati, uti lex & statutum, sed particularibus personis, uni vel pluribus; & Superioris potestate vel per mortem vel aliàs finitâ extinguitur, cum è contrario lex sit stabilis & ultra mortem legislatoris ac semper duret, nisi ab eodem vel successore revocetur aut consuetudine abrogetur. Ac denique præceptum ferri potest à Prælati inferioribus, usque Superioribus,

bus, qui constitutionem & legem ferre nequeunt. Tertia est de Sententia, quæ à Superiore tanquam Judice cognitâ causâ fertur. Quarta de Citatione, & similibus actibus judicialibus. Addunt Franc. in *C. Romana §. Carveant de sent. Excomm. in 6.* Suar. de *Censur. disp. 5. sect. 5.* Oliva de *foro Eccl. p. 3. q. 5.* ac alij, Sententiam extrajudicalem. Cujus exemplum dant ex *C. à nobis 21. de sent. Excomm.* si videlicet Episcopus dicat *Quisquis furtum fecerit, excommunicatus sit.* Hujusmodi Sententia, quam dicunt generalem, quò distinguant à speciali, quæ fertur contra unum vel plures particulares, v. g. si hoc feceris, multam solves &c. Hæc, inquam, generalis Sententia quamvis reipsa non videatur distinguui à Statuto vel Lege, si pro Communitate fertur & non super uno alterove actu particulari: discrimen tamen juxta cit. DD. hoc est, quòd per Statutum prohibetur actus, simulque poena transgressori statuitur; Sententiâ verò generali supponitur actus aliunde prohibitus, & solum poena dicitur. Quòd si actus aliquis particularis præcipitur omnibus de Communitate, v. g. si post certum aliquod delictum commissum, v. g. furtum aut conspirationem, edictum promulgetur, ut qui reum noverit, manifestet, erit præceptum generale, quale præceptum distinctum à statuto & lege, & finiendum cum præcipientis vita ac auctoritate, dari supponunt DD. ut patet ex ijs, quæ post Panor. Felin. Franc. Decium ac alios tradunt Sanchez *L. 8. de Matr. disp. 28. n. 7.* Silvester *V. Delegatus q. 6. n. 7.* & *V. Mandatum q. 3.* Suar. & Oliva *ll. cc.*

43. Igitur primò dubitatur, utrùm leges & statuta obligent subditos extra forum sui domicilij & territorium, ubi lex lata est, existentes. Nego cum plurimis, quorum ingentes catalogos texunt Covarr. in *C. Alma de sent. Excomm. in 6. p. 1. §. 10. n. 3.* & Salas *disp. 14. de leg. sect. 5. n. 60.* Affirmat Bartol. in *L. cunctos populos C. de SS. Trin. n. 48.* asserens, statuto generali punitivo, ut vocat, seu quo poena infligitur, ligari subditos etiam extra territorium, si Superior illud expresse fecerit etiam contra

delinquentes extra territorium. Cum hac Bartoli sententia omnes transeunt, ait Rochus Curt. *de Consuet. q. 13.* sed fallitur, cum plurimi teneant contrarium. Sed neque defendi potest, ut Covarr. *l. c.* loquitur, cum *L. ult. ff. de Jurisdic. & C. ut animarum 2. de Constit. in 6.* expressè dicatur, extra territorium jus dicenti impunè non pareri: nam JC. & Pontifex ibi non defectui voluntatis, sed defectui potestatis Superioris statutum ferentis, tribuunt, quòd ejus statutum extra territorium non obliget; ergo quamvis Superior declaret se aliud velle, nihil operabitur, quia non habet potestatem. Nec favet sententiæ Bartoli *text. L. ult. ff. de Decret. ab ord. facien.* ut benè ostendunt Covarr. *l. c.* & Navarr. *in Manuali c. 27. n. 27. 3.* eúmque malè translatum aiunt ex græco in latinum: nec *L. 2. C. de Evnuchis*; quia etsi ibi jubeat Imperator, *Romanæ gentis homines, sive in Barbaro sive in Romano solo Evnuchos factos, nullatenus quolibet modo ad dominium cujusquam transferri*, non tamen hinc sequitur, evnuchos in Barbaro solo seu extra limites jurisdictionis Imperatoriæ transferri in dominium seu vendi non posse, cum verba ista *in Barbaro solo* non pertineant ad venditionem, ut vult Bartolus, sed ad locum, quo evnuchi facti sunt.

44. Hinc verò assero secundò cum Franco *l. c.* Butrio *in cit. C. 21. de sent. Excomm. Gemin. in cit. C. 2. de constit. in 6.* Navarro. *l. c.* aliisque, quos referunt & sequuntur Sotus *in 4. dist. 22. q. 2. art. 1.* ac Oliva *l. c. n. 2.* contra Innoc. *in cit. c. 21.* & Suar. *de Censur. disp. 5. sect. 5. n. 5.* neque Sententiâ generali, de qua paulò antè *n. 42.* tametsi vim statuti non habeat, sed solum præcepti, ligari subditos extra territorium præceptum ferentis existentes: quia etiam hîc valet prædicta regula, extra territorium jus dicenti impunè non pareri.

45. Unde ulteriùs assero tertio, etiam præcepto particulari non ligari subditos extra territorium existentes. Et ita tenent Ægidius *disp. 13. dub. 7. concl. 61.* Avila. *de Censur. p. 2. c. 3. disp. 2. dub. 2. concl. 1.* Henriq. *L. 13. c. 26. n. 1.* Sayrus *L. 1. thesaur. c. 6.*

c. 6. n. 40. Coninck de Censur. disp. 13. dub. 7. n. 61. Præposit. p. 3. q. 1. de Censur. dub. 5. n. 31. Delbenè de Immun. Eccl. c. 12. dub. 1. sect. 4. n. 1. ac alij contra Suar. l. c. Laym. L. 1. Theol. moral. tr. 5. p. 1. c. 4. n. 6. Panorm. Gemin. Ugol. aliósque. Ratio est, quia is, qui ratione certi territorij jurisdictionem habet, uti Principes, Episcopi &c. præcepta non minùs, quàm leges & statuta ferunt vi jurisdictionis territorialis: cùm ergo hanc exercere in subditos extra territorium existentes non valeant, consequens est, quòd sicut statuta ferre nequeunt, quæ extra illud obligent, ut fatentur adversarij, ita pariter nequeant dare præcepta absentibus. Nam cùm Pontifex cit. C. 2. de Constit. in 6. dixisset, statuto, quo Episcopus omnes, qui furtum commiserint, excommunicat, subditos extra ipsius diocesim furtum committentes minimè ligari, rationem addidit *cùm extraterritorium jus dicenti non pareatur impunè*. Neque apta satis est responsio, quâ dicunt, per tò *jus dicere* intelligi *statutum ferre*: sic enim propè diceretur idem per idem, & sensus pontificiæ rationis esset, ideò statuto Episcopi extra Diocesim seu territorium impunè non pareri, quia statuto extra territorium impunè non paratur. Igitur sensus est, jurisdictionem (contentiosam & coactivam) extra territorium nullo modo exerceri posse sive per statutum sive per præceptum &c. Hinc non placet, quod aiunt Tapia tom. 1. Catena Mor. l. 4. q. 16. à 4. & Eman. Gonzalez in C. 21. de sent. Excom. n. 4. ideò subditos extra territorium non teneri præcepto Superioris, quia dum absunt, justam ignorantiaë causam habent: non enim Pontifex eos excusat ob ignorantiam, sed ob defectum jurisdictionis, quam videlicet Superior extra suum territorium non habet. sive ergo norint, sive ignorent statutum aut præceptum, non ligantur. Neque valet, quod dicunt Suar. & Laym. ll. cc. statutum immediatè tendere ad territorium, illique cohærere, ac idcirco neminem illo ligari extra territorium: sententiam verò & præceptum immediatè tendere ad personas subjectas, earumque ossibus inhærere, quocùnque terrarum discesserint.

rint. Hoc ipsum enim controversum est & à nobis negatur, tum quòd textus *cit. L. ult. ff. de iurisdic. § C. 2. de Constit. in 6.* absolutè loquuntur; tum quòd non est ratio, cur præceptum magis quàm statutum afficiat immediatè ipsas personas & non territorium. Utrumque fit ratione jurisdictionis territorialis, quæ cum ultra territorium, ut dixi, non porrigatur, consequens est, neutro subditos extra illud obligari. Aliàs videretur in potestate Superioris esse subditos pro arbitrio extra territorium ligare: dum enim aliquid aut præcipit aut vetat, dicere posset, se non per modum statuti ita præcipere, sed per modum sententiæ & præcepti, quo sui Subditi etiam extra territorium ligantur. Quâ ratione vis legum extra territorium jurisdictionis usum non concedentium eluderetur. Non item placet, quod ait Laym. *l. c. n. 8.* rationem, cur Episcopus extra suam Dioecesim sententiam ferre non possit, non esse hanc, quòd subditos extra territorium non habeat; sed istam, ne in aliena Dioecesi ferens sententiam censuræ alienum territorium invadere & violare videatur: quâ ratione cessante nihil obstare, quòd minùs in sua Dioecesi existens jurisdictionem in suos alibi existentes exercent. Hinc enim sequeretur, quòd non tantùm voluntariam, ut ipse infert, sed etiam contentiosam jurisdictionem in subditos absentes exercere posset, & sic statuta facere, quibus in absentia teneantur, dummodo in sua Dioecesi existat. Hoc autem ipsemet negat *l. c. n. 6. & l. 1. tr. 4. c. 11. n. 1.*

46. Quæ tradita modò sunt de territorio alieno, pariter procedunt de loco intra proprium territorium exempto: nam neque in isto subditus ligatur statutis & præceptis sui Principis. Sumitur *ex C. 1. de Privil. in 6. V. dummodo sit in loco exempto commissum.* Ratio patet ex dictis: quia esse in loco exempto territorij, idem est, ac esse extra territorium. Ideò enim locus dicitur exemptus, quia eximitur à jurisdictione ejus, cui aliàs ratione territorij competeret jurisdictio: non ergo poterit jurisdictionem contentiosam ibi exercere, nisi in casibus à Jure expressis.

Clem.

Clem. Archiepiscopo de Privil. C. Episcopus 7. de Offic. Ordin. in 6. C. un. §. fin. de statu Regul. in 6. Verum hæc intelligenda sunt duntaxat de loco plenè exempto, in quo videlicet Princeps territorialis vel Episcopus nullam omnino jurisdictionem habet: secus, si tantum personæ certæ exemptæ, v. g. Regulares. Tunc enim Clericus sæcularis aliùsve Episcopi subditus commorans in Monasterio exempto subjacet statutis Diœcesis, & in illo delinquens puniri ab Episcopo potest, ut benè notant Anchar. & Franc. *in cit. C. 2. de Constit. in 6.*

47. Procedunt insuper prædicta non tantum de legibus territorio proprijs, sed etiam de communibus, si quis in loco versetur, ubi leges communes per privilegium vel consuetudinem non vigent, ut cum communi tradunt Suar. *L. 2. de Festis c. 14. Sanchez L. 1. Moral. c. 12. n. 28. Laym. cit. c. 11. n. 4.* Hinc si quis tempore Quadragesimæ hinc abeat, veniatque in Diœcesin, ubi permissus est esus carniùm, poterit ibi eas comedere, tametsi hic esus in loco domicilij non sit permissus.

48. Denique procedit assertio non tantum de personis, sed etiam de rebus extra territorium jus dicentis existentibus: statutum enim, quod hic fit, non comprehendit res alibi existentes, tametsi earum possessor hic sit, & statutum condenti subjectus, ut post Bart. Bald. Castr. Alex. Jason. Cephal. Curt. Sen. ac aliorum communissimam tradunt Marta *p. 4. de jurisdict. casu 53. n. 10. Petr. Barbosa ad L. exigere dotem 65. ff. de iudic. n. 163. Menoch. consil. 672. n. 2. & cons. 656. n. 5. Gail. L. 2. obs. 124. n. 9.* Et quamvis Bartol. aliique apud Gabrielium *L. 6. tit. de statut. concl. 8. n. 27.* distinguant inter statutum favorabile & odiosum, hocque fateantur non extendi ad res alibi sitas, benè tamen illud: ex quo inferunt, quod si vi statuti alicujus ad ultimam voluntatem non requirantur solemnitates Juris communis, sed sufficiant duo v. g. testes, testamentum vi talis statuti cum duobus testibus confectum, valeat quoad bona sita etiam ibi, ubi septem testes requiruntur. Alij tamen complures apud Oliva *p. 3. For. Eccl.*

g. 4. n. 3. sine discrimine id asserunt etiam de favorabili. Quam sententiam cit. Oliva dicit receptissimam & de Jure veriorem, eò quòd bona sint subjecta tantum illi Principi, in cujus territorio sita sunt. Melius alij rejiciunt discrimen, quod facit idem Bart. in L. 1. C. de sum. Trin. dum ait, si statutum dirigitur in personas, ex. gr. dicendo *solus primogenitus succedat*, intelligendum esse etiam de bonis extra territorium existentibus; secus, si dirigatur in rem; e. g. *bona defuncti perveniant ad solum primogenitum*. Hoc, inquam, discrimen complures rejiciunt, & rejecit Camera Imp. teste Mynsing. cent. 5. obs. 19. aiuntque, in neutro casu extendi statutum ad bona alibi sita. Quod modo dictum est de lege municipali, dicendum est cum communi DD. etiam de Consuetudine locorum: nam neque ista porrigitur ad res alibi sitas, ut cum Bart. Jas. Panor. Felin. Ruin. Tiraq. aliisque tradunt Gabriel. l. c. concl. 9. Covarr. de sponsal. p. 2. c. 7. n. 7. Oliva l. c. n. 5. Ex quibus inferunt, quòd si Statutum vel Consuetudo alicubi ferat, ut conjuges sibi invicem ab intestato succedant, vel ut parens liberos habens superstites aut filius ascendentes, non nisi de tertia bonorum parte disponere possint, vel ut primogenitus in omnibus bonis succedat &c. id locum non habeat in bonis sitis extra territorium, ubi hujusmodi statutum vel consuetudo non viget. Hoc tamen Gail. l. c. in fin. cum Baldo aliisque limitat quoad bona mobilia & nomina debitorum; hæc enim etfi sint extra territorium statuentis, censerì tamen præsentia in loco, in quo erat persona testatoris tempore conditi testamenti, eò quòd respiciant personam, immobilia verò territorium. Indidem sequitur, ut observat Oliva l. c. n. 25. statuta & consuetudines sæcularium non habere vim quoad bona Ecclesiastica, cum sint exempta ab eorum foro & potestate C. *Eccl. sancta de Constit. C. cum laici de reb. Eccl. alien.* ac propterea extra eorum territorium esse censeantur, cum paria sint extra forum esse & statuti non ligari.

49. Quamvis autem statutum & consuetudo, queis certa solemni-

solemnitas contractibus, vel dispositioni ultimarum voluntatum præscribitur, non extendatur ad actus gestos extra territorium statuentis, ligat tamen omnes subditos, imò etiam non subditos, qui disponunt vel contrahunt intra territorium statuentis, etiam quoad bona alibi sita: quia quoad formam actus semper attenditur statutum & consuetudo loci, ubi actus celebratur. *L. si fundus 6. ff. de Eviction. L. 2. ff. quemadmodum testam. aper.* Fusè de hoc Gallius *L. 2. obs. 8. in fine & obs. 123.* Mynsing. *cent. 2. obs. 82. & cent. 5. obs. 20.* Carpz. *p. 3. jurispr. for. constit. 6. defm. 12.* Gabriellus *L. 6. tit. de consuet. concl. 2.* Brunnem. *in cit. L. 6.* Ex quo deducunt Bart. Aretin. Bald. Angel. Castr. Valasc. ac alij apud Oliva *l. c. n. 31.* quòd testamentum coram duobus aut tribus testibus conditum in loco, ubi hic testium numerus sufficit, valeat etiam quoad bona alibi sita, ubi major numerus testium requiritur.

50. Limitanda tamen hætenus dicta censeo cum communi DD. & sic assero quartò: illorum Superiorum, qui non habent jurisdictionem vi alicujus territorij aut quasi, qualem exercent Principes & domini territoriales, Episcopi, & Rectores Universitatum, sed independenter à territorio jurisdictionem aut potestatem immediatè in personas habent, uti habent Prælati Regulares in subditos Religiosos, patres in liberos, domini in servos: horum, inquam, Superiorum statutis & præceptis ligantur subditi, ubicunque existunt. Ratio discriminis hos inter & illos est: quia Episcopus v. g. jurisdictionem immediatè habet in territorium, & ratione hujus in personas, quæ proinde, si illo absint, ejus jurisdictione non amplius ligantur: Prælati verò Regularis jurisdictionem immediatè habet in personas Religiosorum territorio non alligatam, quæ proinde istos comitatur, quòcunque abeant.

51. Limito ulterius, & assero quintò cum Coninck *l. c.* ac alijs: etiam domini territorialis, v. g. Episcopi, præceptis obligantur subditi extra Diocesim existentes, si nomine ejusdem

vel Capituli legatione alióve munere fungantur aut negotio : nam ratione hujus manet persona subjecta, & sic quoad illud præcepta absenti dari possunt ; tum quòd iste hac ratione moraliter est in territorio & sub jurisdictione sui Episcopi, & ab hoc actu adhuc dependet ; tum quòd Episcopi interest, benè geri negotium à subdito, ac proinde istum dirigi in illo posse.

52. Hinc consequens est alia limitatio, asseroque sextò : subditi etiam absentes obligantur statutis & præceptis sui territorij, subjacentque poenis in transgressores statutis, si factum vel delictum afficit ipsum territorium & in ipso aliqua ratione committitur. Sic tenent cum communissima DD. Covarr. in C. *Alma de sent. Excom. in 6. p. 1. §. 20. n. 3.* Salas de Leg. disp. 14. sect. 5. à n. 71. Suar. de Leg. L. 3. c. 32. n. 8. & disp. 5. de Censur. sect. 4. § 5. Bonacina de Leg. disp. 1. q. 1. pun. 6. n. 67. contra Gabrielem in 4. dist. 28. q. 2. concl. 6. & Basil. Pontium L. 5. de Matr. c. 7. n. 20. Exempla sunt : si quis in alio territorio stans vulneret quempiam stantem in isto ; aut si Clericus Beneficiatus à Diœcesi absit & hîc in loco Beneficij non resideat ; aut absens curet extrahi frumentum hinc exportari vetitum, vel importari merces huc invehi vetitas ; aut cum re aliena hinc aufugerit & non restituat ; aut alijs debitis, ac obligationibus, ad quas hîc tenetur, non satisfaciat, aut contra prohibitionem vel alteri Principi militet, vel alibi mercaturam exerceat &c. quia isti, tametsi absentes, hîc tamen peccant, dum omittunt, quod faciendum hîc erat ; aut committunt, quod erat omittendum, ceditque eorum factum vel omissio in speciale vel damnum vel injuriam proprij territorij.

53. Cùm subditi, exceptis casibus modò enarratis, non ligentur statutis sui territorij, dum extra illud degunt, dubium oritur, an de industria inde abire possint eo fine, ut se ejus statutis subtrahant. Negant Silvester V. *Iejunium q. 2. Vasq. in 3. p. q. 98. art. 2.* Salas de Legib. disp. 14. sect. 5. n. 63. Rebell. de Iust. p. 2. lib. 2. q. 7. sect. 3. n. 16. Less. de Iust. L. 4. c. 2. n. 60. aliique complures. Ego affirmandum censeo cum Sanchez L. 3. de Matr. disp. 18. n. 29. &

29. & L. 1. in Decal. c. 12. n. 35. Suar. tom. 1. de Relig. lib. 2. c. 13. n. pen. Basil. Pont. L. 5. de Matr. c. 9. n. 4. Palao tr. 3. disp. 1. pun. 24. §. 5. n. 4. Bonacina de Leg. disp. 1. q. 5. pun. 6. n. 64. Delbene de Immun. Eccl. c. 12. dub. 2. sect. 1. n. 1. aliisque. Nihil enim prohibet, quin id fieri possit: tamen enim quisque teneatur legibus propriis sui domicilij, quamdiu ibi est: nulla tamen lex est, quæ jubeat ipsum ibidem manere. Licite ergo abit, & dum absens est, lege solutus est. Verum quidem est, dolum & fraudem nemini debere patrocinari. C. sedes & C. Ex tenore de Rescript. sed negamus, hic fraudem intervenire: quia nullus videtur dolo facere, qui suo jure utitur. L. 55. ff. de R. I. Hinc altiùs tollendo potest quis ædes vicini obscurare intermisso legitimo spacio. L. 14. ff. de servit. urb. L. 26. ff. de Damno inf. L. 8. C. de servit. & aq. nisi absque suo comodo & ex sola malitia (cui non est indulgendum) id faciat. L. 61. ff. de R. I. L. 38. ff. de R. V. L. 1. §. 12. ff. de aqua plur. In fraudem statuti is agit, qui tenetur in loco manere, indeque abit absque necessitate vel licentia, v. g. Beneficiatus ex loco Beneficij, aut si medijs observandæ legis, quæ tenetur procurare, obstaculum ponit. Ex dictis consequens est, non peccare, qui ex diocesi, in qua est dies festus aut jejuniij, abit in aliam, ubi festum aut jejunium non observatur, ibique opus servile faciat, aut comedat. Exemplum aliud dant cit. DD. de eo, qui è loco, ubi Tridentinum Concilium receptum est, eò abit, ubi receptum non est, eo fine, ut ibi clandestinè matrimonium contrahat: aiunt enim tale matrimonium valere. Sed falluntur: est enim invalidum vi decreti Urbani VIII. quod refert Card. de Lugo L. 1. Resp. Mor. dub. 36. nisi ibi, ubi contrahit, figere velit domicilium.

§. III.

*An Judex contra suos subditos in alieno territorio
existentes procedere possit.*

S U M M A R I U M.

54. Nec Realis Citatio fieri potest in alieno territorio.

F 3

55. Nec